

Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας 2022

Κωνσταντίνος Σαραβάκος
& Αλεξάνδρα Μουτσάτσου

Ο Κωνσταντίνος είναι Συντονιστής Ερευνητικών Προγραμμάτων στο ΚΕΦίΜ – Μάρκος Δραγούμης πολιτικός επιστήμονας και οικονομικός αναλυτής – μέλος του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδος. Είναι Υποψήφιος Διδάκτωρ του τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την ρυθμιστική πολιτική, την πολιτική οικονομία (φτώχεια, ανισότητα και ευημερία) και τα πολιτικά κόμματα (δημοκρατία, λαϊκισμός και πολιτική συμπεριφορά).

Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου στα Εφαρμοσμένα Οικονομικά και την Διοίκηση από το Πάντειο Πανεπιστήμιο. Ακόμη, έχει μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στην Πολιτική Επιστήμη και την Κοινωνιολογία (με άριστα) από το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Είναι πτυχιούχος Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης.

Είναι ακόμη ειδικός εμπειρογνώμονας και αξιολογητής στο πρόγραμμα Varieties of Democracy (V-Dem) του Πανεπιστημίου του Gothenburg και επισκέπτης ερευνητής στο European Policy Information Center (EPICENTER,) ένα ανεξάρτητο δίκτυο εννέα δεξαμενών σκέψης από όλη την Ευρώπη με έδρα τις Βρυξέλλες.

Η Αλεξάνδρα Μουτσάτσου είναι τελειόφοιτη στο τμήμα Διεθνών Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, ενώ παράλληλα ολοκληρώνει τις σπουδές στην Επικοινωνία στο Αμερικανικό Κολλέγιο (Deree). Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την φορολογία και τα δημόσια οικονομικά.

Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας 2022

Κωνσταντίνος Σαραβάκος, Συντονιστής Ερευνητικών Προγραμμάτων του ΚΕΦίΜ – Μάρκος Δραγούμης

Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών – Μάρκος Δραγούμης

Πρώτη Έκδοση

Αθήνα, Ιούλιος 2022

Εξώφυλλο και σχεδιασμός: DPS Design

Το Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών – Μάρκος Δραγούμης (ΚΕΦίΜ) είναι η κύρια ανεξάρτητη, μη κρατική, μη κομματική φιλελεύθερη δεξαμενή σκέψης στην Ελλάδα. Το έργο του ΚΕΦίΜ περιλαμβάνει ερευνητικά προγράμματα, εκδόσεις και εκδηλώσεις που έχουν ως επίκεντρο την αύξηση της ατομικής ελευθερίας για κάθε πολίτη. Όραμά μας είναι μια Ελλάδα πρότυπο οικονομικής και κοινωνικής ελευθερίας που παρέχει στους πολίτες της τη δυνατότητα να δημιουργήσουν και να επιδιώξουν τα όνειρα και τις φιλοδοξίες τους.

Μάθετε περισσότερα στο www.kefim.org.

Αυτή η μελέτη χορηγείται με άδεια Creative Commons Αναφορά Δημιουργού 4.0.

Την 1^η Ιουλίου η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας για το 2022

181 από τις 365 ημέρες του χρόνου θα εργαστούμε φέτος για το κράτος, ενώ εάν συνυπολογιστεί το έλλειμμα χρηματοδότησης της Γενικής Κυβέρνησης για το 2022, τότε η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας είναι την 20^η Ιουλίου.

Η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας είναι η μέρα που οι Έλληνες φορολογούμενοι θα απελευθερώνονταν από το βάρος των φόρων, αν με τα χρήματα που κέρδιζαν από την εργασία τους έπρεπε, πριν καλύψουν τις δικές τους ανάγκες, να αποπληρώσουν πρώτα τις υποχρεώσεις τους προς το κράτος. Για παράδειγμα, αν στο κράτος πηγαίνει το 50% των εισοδημάτων των Ελλήνων πολιτών (κρατικά έσοδα από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές), η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας πέφτει ακριβώς στη μέση του χρόνου (στις 2 Ιουλίου, δηλαδή την 183^η μέρα του έτους).

Κύρια ευρήματα:

- **Η 1^η Ιουλίου είναι η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας για το 2022**, σύμφωνα με τις προβλέψεις της κυβέρνησης για τα έσοδα από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές. Για 181 από τις 365 μέρες του έτους θα εργαστούμε για το κράτος.
- **Αν συνυπολογιστεί το έλλειμμα** της Γενικής Κυβέρνησης για το 2022, το οποίο αντιπροσωπεύει μελλοντικούς φόρους, τότε **η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας για το 2022 έρχεται 19 ημέρες αργότερα, την 20^η Ιουλίου**.
- Σύμφωνα με τα απολογιστικά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, **το 2021 εργαστήκαμε για το κράτος 183 ημέρες (ΗΦΕ: 3 Ιουλίου)**, ενώ αν συνυπολογιστεί το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης, τότε η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας για το 2021 ήρθε 33 ημέρες αργότερα, την 5η Αυγούστου.
- **Από το 2010 στο 2020 προστέθηκαν 25 επιπλέον ημέρες εργασίας για το κράτος**, μία αύξηση που είναι η **δεύτερη μεγαλύτερη ανάμεσα σε 28 ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές οικονομίες**.

- Αν συνυπολογίσουμε το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης, τότε το έτος 2009 είχαμε τη **μεγαλύτερη κατ' έτος αύξηση ημερών εργασίας για το κράτος (+19) μέχρι να φτάσουμε στο 2020 όπου** η χαμηλή συγκομιδή φορολογικών εσόδων εξ' αιτίας της πανδημίας και η διατήρηση του ύψους των κρατικών δαπανών **κατέληξε σε κατ' έτος αύξηση +43 ημερών.**
- Το 2020 η Ελλάδα είχε μία από τις μεγαλύτερες φορολογικές επιβαρύνσεις στην Ευρώπη, ενώ παράλληλα κατέγραφε υψηλό μέγεθος παραοικονομίας (**7^η χειρότερη επίδοση**), χαμηλή ανταγωνιστικότητα φορολογίας επιχειρήσεων (**8^η χειρότερη επίδοση**), υψηλή ανισότητα (**7^η χειρότερη επίδοση**) και υψηλό ποσοστό πολιτών κάτω από το όριο της φτώχειας (**9^η χειρότερη επίδοση**) ανάμεσα στις 29 ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές οικονομίες που εξετάζονται.

Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας 2022: 1η Ιουλίου

Σύμφωνα με τις προβλέψεις της εισηγητικής έκθεσης του Προϋπολογισμού τα συνολικά έσοδα από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές το 2022 αναμένεται να ανέλθουν στα €76,2 δις. Αυτά τα 76,2 δις κατανέμονται ως εξής:

- €32 δις από έμμεσους φόρους (το 42% των συνολικών εσόδων από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές)¹,
- €17,8 δις από άμεσους φόρους (το 23,4% των συνολικών εσόδων από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές)²,
- €26,1 δις από ασφαλιστικές εισφορές (το 34,3% των συνολικών εσόδων από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές)³, και
- €170 εκ. από φόρους επί του κεφαλαίου (το 0,2% των συνολικών εσόδων από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές)⁴.

Το Καθαρό Εθνικό Εισόδημα για το 2022 προβλέπεται να ανέλθει στα €154,4 δις⁵. Από τη διαίρεση των κρατικών εσόδων από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές με το προβλεπόμενο Καθαρό Εθνικό Εισόδημα, προκύπτει ότι οι Έλληνες και Ελληνίδες το 2022 θα εργαστούν 181 ημέρες για το κράτος⁶. Η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας για το 2022 είναι συνεπώς η 1^η Ιουλίου.

Βάσει των κυριότερων κατηγοριών των κρατικών εσόδων από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές, το 2022 θα χρειαστεί να δουλέψουμε 76 ημέρες για την πληρωμή έμμεσων φόρων, 62 ημέρες για την πληρωμή ασφαλιστικών εισφορών, 42 ημέρες για την πληρωμή άμεσων φόρων και 1 ημέρα για την πληρωμή των φόρων κεφαλαίου (Γράφημα 1).

1 Υπουργείο Οικονομικών 2021, Εισηγητική Έκθεση 2022, σσ. 67-68. Διαθέσιμο [εδώ](#).

2 Υπουργείο Οικονομικών 2021, Εισηγητική Έκθεση 2022, σσ. 67-68. Διαθέσιμο [εδώ](#).

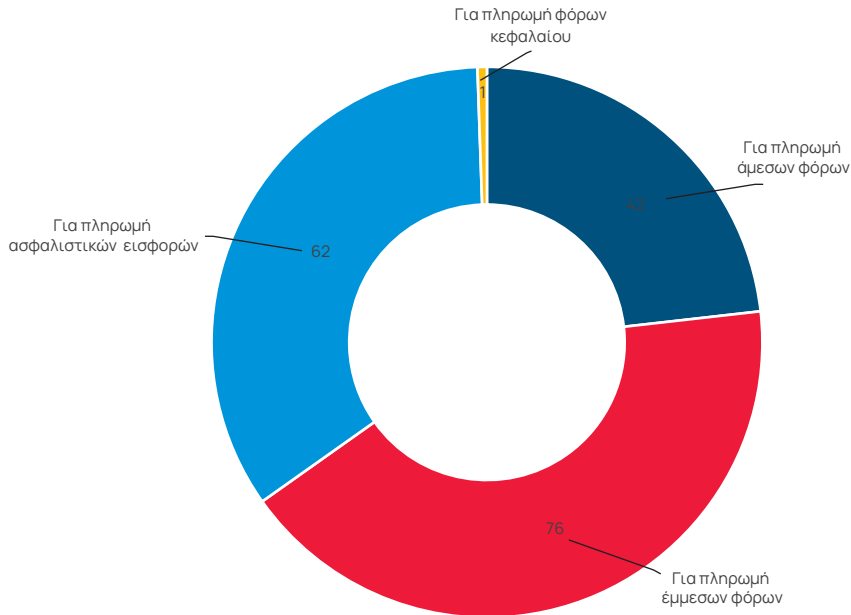
3 Υπουργείο Οικονομικών 2021, Εισηγητική Έκθεση 2022, σσ. 125-126 (διαθέσιμο [εδώ](#)) και ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίοι μη χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί της Γενικής Κυβέρνησης στήλη D612 (D611- D613, διαθέσιμο [εδώ](#)) για την εκτίμηση των τεκμαρτών ασφαλιστικών εισφορών.

4 Υπουργείο Οικονομικών 2021, Εισηγητική Έκθεση 2022, σσ. 67-68. Διαθέσιμο [εδώ](#).

5 Πρόβλεψη βάσει των δημοσιευμένων στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ για το 2020 (Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη, διαθέσιμο [εδώ](#)) και τις προβλέψεις του Προγράμματος Σταθερότητας του Υπουργείου Οικονομικών (Ministry of Finance 2022, Stability Programme, σ. 16, διαθέσιμο [εδώ](#)) για την οικονομική μεγέθυνση του ΑΕΠ το 2021 (8,3%) και το 2022 (3,1%).

6 Η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας υπολογίζεται από τον λόγο των συνολικών εσόδων του κράτους από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές προς το Καθαρό Εθνικό Εισόδημα, βλ. Μεθοδολογία.

Γράφημα 1. Πόσες ημέρες θα εργαστούμε το 2022 για να πληρώσουμε τις βασικές κατηγορίες φόρων.

Πηγές: Υπουργείο Οικονομικών 2021, Εισηγητική Έκθεση 2022, σσ. 67-68 και 125-126, (διαθέσιμο [εδώ](#)) και ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίοι μη χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί της Γενικής Κυβέρνησης στήλη D612 (D611- D613, διαθέσιμο [εδώ](#)). Ίδιοι υπολογισμοί.

Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας 2022 αν συνυπολογιστεί το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης: 20 Ιουλίου

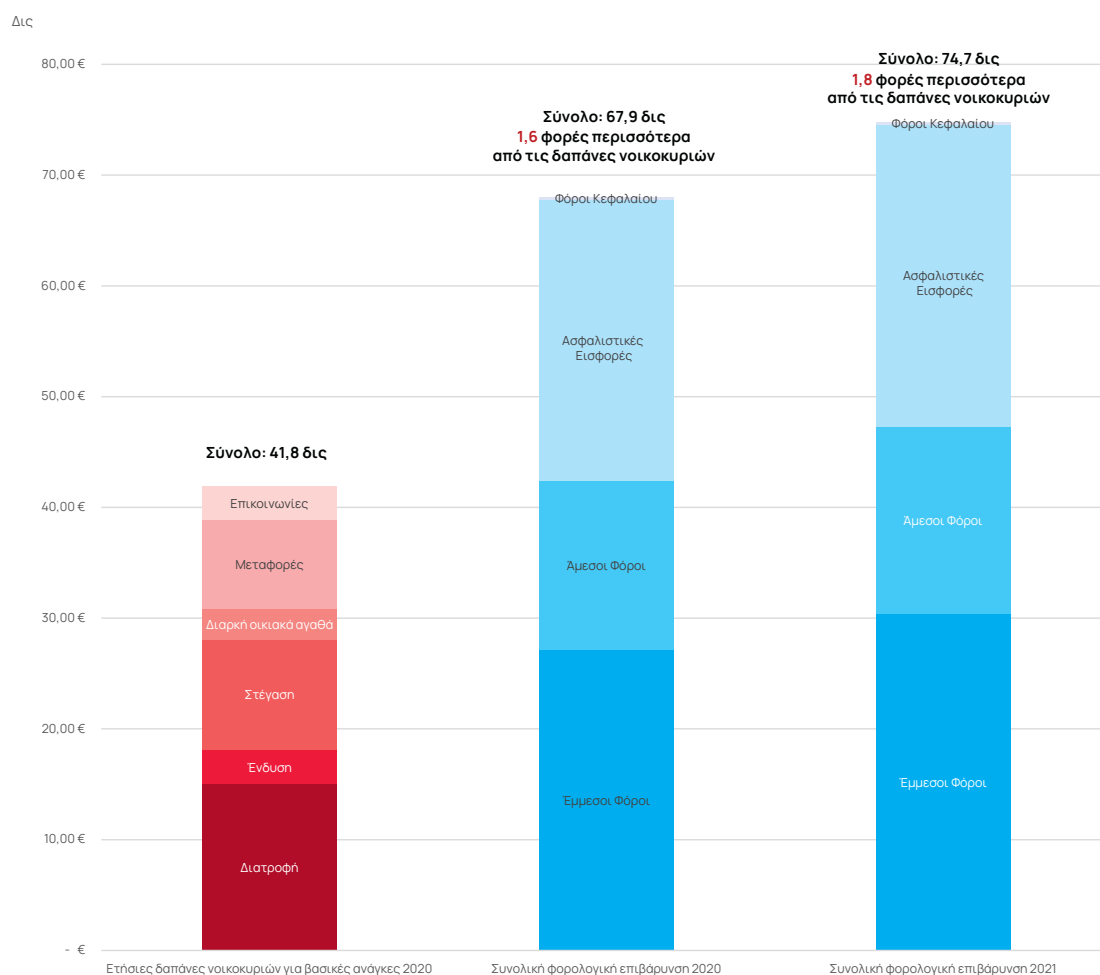
Σύμφωνα με τις προβλέψεις του Προγράμματος Σταθερότητας του Υπουργείου Οικονομικών το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης το 2022 θα διαμορφωθεί στο 7,4% του ΑΕΠ, δηλαδή εκτιμάται κοντά στα 8 δις⁷. Αν συνυπολογιστεί αυτό το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης, το οποίο αντιπροσωπεύει μελλοντικούς φόρους, τότε η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας για το 2022 έρχεται 19 ημέρες αργότερα, την 20η Ιουλίου.

7 Υπολογίζεται με βάση το ΑΕΠ του 2021 το οποίο διαμορφώθηκε στα 182,8 δις σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ (Δημοσιονομικά στοιχεία – Ετήσια, διαθέσιμο [εδώ](#)) ενώ βάσει των προβλέψεων του Προγράμματος Σταθερότητας του Υπουργείου Οικονομικών (Ministry of Finance 2022, Stability Programme 2022 σ. 17, διαθέσιμο [εδώ](#)), το 2022 θα αυξηθεί κατά 3,1% φτάνοντας τα 188,4 δις.

Πληρώνουμε σχεδόν 2 φορές περισσότερα σε φόρους και εισφορές απ' ό,τι για τις βασικές μας ανάγκες

Η σύγκριση των κρατικών εσόδων από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές με τις ετήσιες δαπάνες των ελληνικών νοικοκυριών για την κάλυψη των βασικών τους αναγκών καταδεικνύει την πολύ μεγάλη επιβάρυνση φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων. Ενδεικτικά, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, τα νοικοκυριά ξόδεψαν το 2020 €41,8 δις για τις βασικές τους ανάγκες, ενώ σε φόρους και εισφορές έδωσαν 1,6 φορές περισσότερα το ίδιο έτος, και σχεδόν τα διπλάσια το 2021.

Γράφημα 2. Ετήσιες δαπάνες νοικοκυριών για βασικές ανάγκες (2020) και συνολική επιβάρυνση από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές (2020, 2021), σε δις ευρώ.

Πηγές: Υπουργείο Οικονομικών 2021, Εισηγητική Έκθεση 2022, σσ. 67-68 και 125-126, (διαθέσιμο [εδώ](#)) και ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίο μη χρηματοοικονομικό λογαριασμό της Γενικής Κυβέρνησης στήλη D612 (D611- D613, διαθέσιμο [εδώ](#)) και ΕΛΣΤΑΤ, Μέσος όρος μηνιαίων αγορών και σε είδος απολαβών των νοικοκυριών κατά Αστικές και Αγροτικές περιοχές και κατά τρόπο κτήσεως. Σύνολο Χώρας (διαθέσιμο [εδώ](#)). Ίδιοι υπολογισμοί.

Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας 2021: 3 Ιουλίου

Σύμφωνα με τα απολογιστικά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ τα συνολικά έσοδα από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές το 2020 ανήλθαν στα €74,7 δις⁸. Αυτά τα 74,7 δις κατανέμονται ως εξής:

- €30,4 δις από έμμεσους φόρους (το 40,7% των συνολικών εσόδων από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές),
- €16,8 δις από άμεσους φόρους (το 22,5% των συνολικών εσόδων από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές),
- €27,2 δις από ασφαλιστικές εισφορές (το 36,5% των συνολικών εσόδων από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές), και
- €228 εκ. από φόρους επί του κεφαλαίου (το 0,3% των συνολικών εσόδων από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές).

Το Καθαρό Εθνικό Εισόδημα για το 2021 εκτιμάται κοντά στα €149,7 δις⁹. Από τη διαίρεση των κρατικών εσόδων από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές με το προβλεπόμενο Καθαρό Εθνικό Εισόδημα, προκύπτει ότι Ελληνίδες και Έλληνες το 2021 εργάστηκαν 183 ημέρες για το κράτος και η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας για το 2021 ήταν υνεπώς η 3^η Ιουλίου.

Αν συνυπολογιστεί το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης το 2021 εκτιμάται στα 13,5 δις¹⁰, τότε η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας για το 2021 ήρθε 33 ημέρες αργότερα, την 5η Αυγούστου.

8 ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίοι μη χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί της Γενικής Κυβέρνησης, στήλες D2, D5, D61, και D91 (διαθέσιμο [εδώ](#)).

9 Πρόβλεψη βάσει των δημοσιευμένων στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ για το 2020 (Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη, διαθέσιμο [εδώ](#)) και τις προβλέψεις του Προγράμματος Σταθερότητας του Υπουργείου Οικονομικών (Ministry of Finance 2022, Stability Programme, σ. 16, διαθέσιμο [εδώ](#)) για την οικονομική μεγέθυνση του ΑΕΠ το 2021 (8,3%).

10 ΕΛΣΤΑΤ (Δημοσιονομικά στοιχεία – Ετήσια, διαθέσιμο [εδώ](#)).

Η διαχρονική εξέλιξη της Ημέρας Φορολογικής Ελευθερίας: τα συσσωρευμένα δημοσιονομικά ελλείμματα της περιόδου 2007-2015 και το 2018 με τις περισσότερες ημέρες εργασίας για το κράτος

Οι ημέρες που εργαζόμαστε για το κράτος αυξάνονται συνεχώς από το 1999¹¹, με αποκορύφωμα το 2018, όταν η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας ήρθε μετά από 186 ημέρες, στις 6 Ιουλίου (Γράφημα 3). Αν όμως συνυπολογίσουμε το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης, το 2013 αποτελεί το έτος με τις περισσότερες ημέρες εργασίας για το κράτος, με 232 ημέρες.

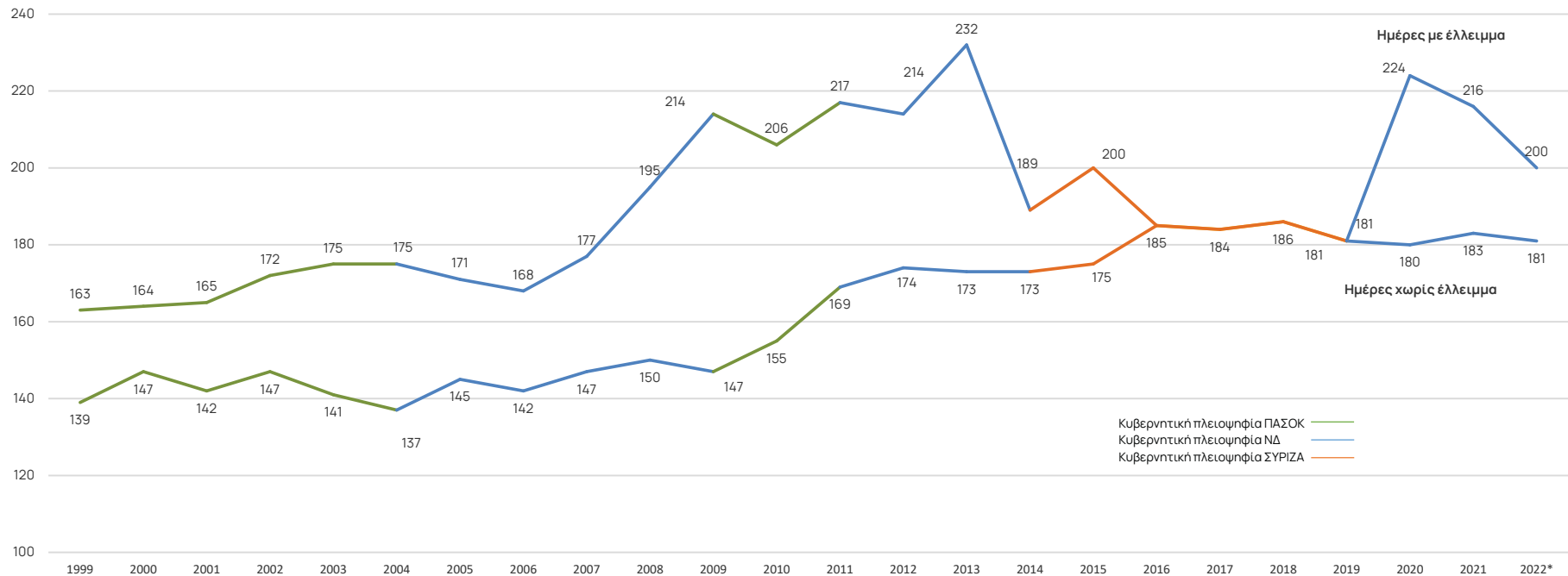
Κατά τη δεκαετία 1999-2009 ο αριθμός ημερών εργασίας για το κράτος αυξήθηκε περίπου κατά 2 εβδομάδες. Από το 2010 ο αριθμός ημερών εργασίας για το κράτος αυξήθηκε κατά 25 ημέρες σε σχέση με το 2008 που μέχρι τότε ήταν ο υψηλότερος, φτάνοντας τις 175 ημέρες το 2015. Το 2016 καταγράφεται μια νέα αύξηση κατά 10 ημέρες φτάνοντας τις 185 και στη συνέχεια ο αριθμός των ημερών που εργαζόμαστε για το κράτος διατηρείται σχετικά σταθερός έως το 2018, όπου φτάνει το υψηλότερο νούμερο, στις 186 ημέρες. Από το 2019 μέχρι σήμερα ο αριθμός ημερών εργασίας για το κράτος παραμένει σχετικά σταθερός, ωστόσο η πανδημία του κορονοϊού και η επανεμφάνιση των ελλειμμάτων της Γενικής Κυβέρνησης οδήγησε σε διόγκωση του χρέους που μεταφράζεται σε μελλοντικούς φόρους.

Αν συνυπολογίσουμε το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης, τότε το έτος 2009 είναι η μεγαλύτερη κατ' έτος αύξηση ημερών εργασίας για το κράτος (+19) μέχρι να φτάσουμε στο 2020 όπου η χαμηλή συγκομιδή φορολογικών εσόδων εξ' αιτίας της πανδημίας και η διατήρηση του ύψους των κρατικών δαπανών κατέληξε σε κατ' έτος αύξηση 43 ημερών.

Επίσης, η Ελλάδα καταγράφει τη δεύτερη μεγαλύτερη αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης ανάμεσα σε 28 Ευρωπαϊκές χώρες που εξετάζονται μέσα σε μία δεκαετία. Από το 2010 στο 2020 στην Ελλάδα προστέθηκαν 25 επιπλέον ημέρες εργασίας για το κράτος, πίσω μόνο από την Σλοβακία (+30), την ίδια στιγμή που 7 χώρες μείωσαν ή κράτησαν σταθερή την φορολογική επιβάρυνση: Κροατία (0), Δανία και Ρουμανία (-1), Εσθονία (-3), Σλοβενία (-4), Νορβηγία (-8) και Ουγγαρία (-9) (Γράφημα 4).

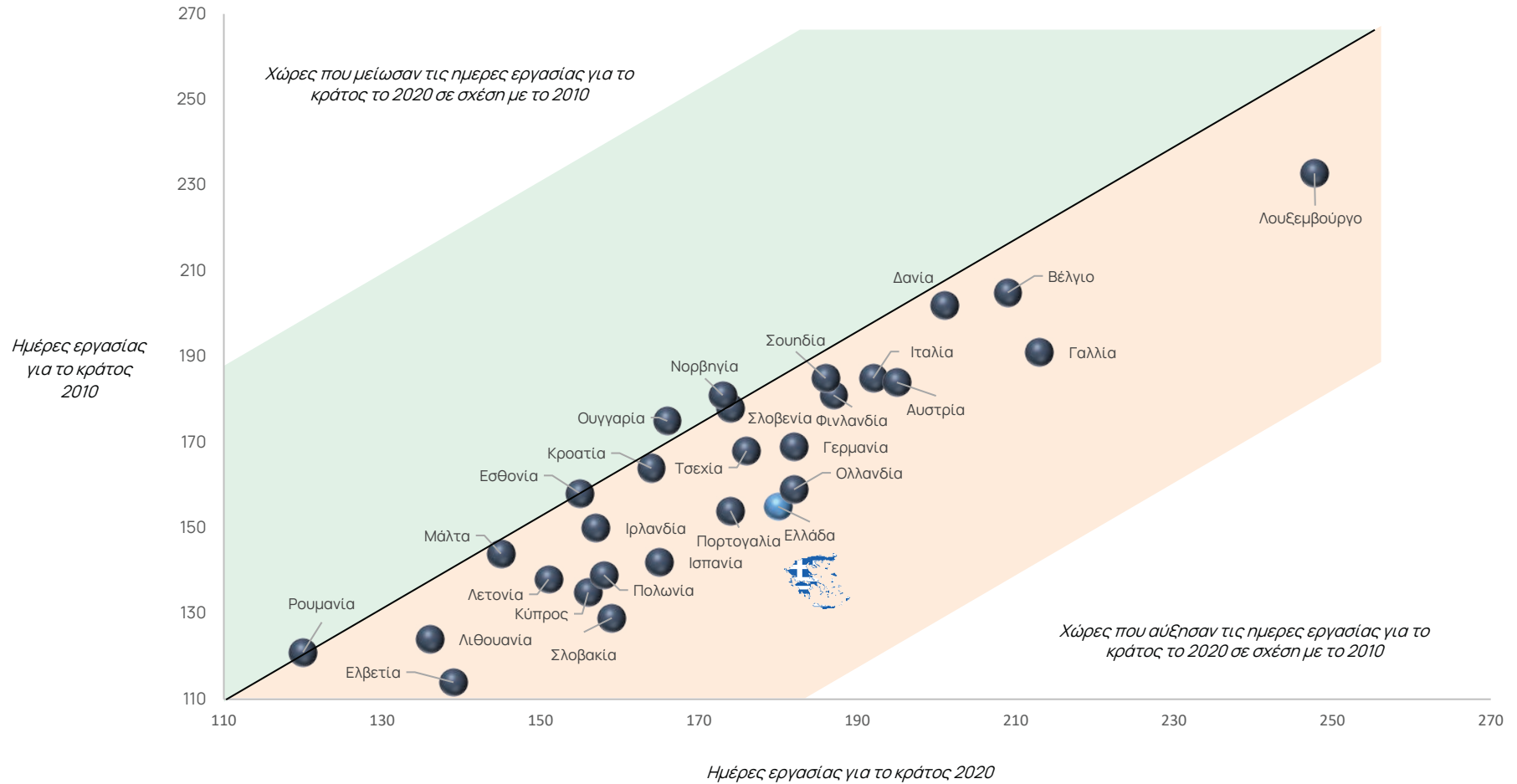
11 Τα διαθέσιμα στοιχεία ξεκινούν από το 1999.

Γράφημα 3. Η εξέλιξη της Ημέρας Φορολογικής Ελευθερίας: ημέρες εργασίας για το κράτος 1999-2022.

Πηγές: Για την πρόβλεψη του 2022*: Υπουργείο Οικονομικών 2021, Εισηγητική Έκθεση 2022, σσ. 67-68 και 125-126, (διαθέσιμο [εδώ](#)) και ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίοι μη χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί της Γενικής Κυβέρνησης στήλη D612 (D611-D613, διαθέσιμο [εδώ](#)) για την εκτίμηση των τεκμαρτών ασφαλιστικών εισφορών. Για τα απολογιστικά στοιχεία των προηγούμενων ετών: ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίοι μη χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί της Γενικής Κυβέρνησης, στήλες D2, D5, D61, και D91 (διαθέσιμο [εδώ](#)) και για την εκτίμηση του Καθαρού Εθνικού Εισοδήματος ΕΛΣΤΑΤ, Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη, (διαθέσιμο [εδώ](#)). Για τον υπολογισμό του ελλείματος της Γενικής Κυβέρνησης: ΕΛΣΤΑΤ, Η Ελληνική Οικονομία, 2022, (σ. 18-19, διαθέσιμο [εδώ](#)). Επεξεργασία: ΚΕΦΙΜ – Μάρκος Δραγούμης.

Γράφημα 4: Ημέρες εργασίας για το κράτος 2010 και 2020.

Πηγές: Eurostat (2022, d, e). Ίδιοι υπολογισμοί.

Ημέρες εργασίας για το κράτος στην Ελλάδα και τις υπόλοιπες αναπτυγμένες οικονομίες της Ευρώπης

Οι πολλές ημέρες που εργαζόμαστε για το κράτος, δηλαδή οι ημέρες που μεγάλο μέρος του εισοδήματος που παράγουμε πηγαίνει μέσω φόρων και ασφαλιστικών εισφορών στην διαχείριση της Γενικής Κυβέρνησης, φαίνεται πως δεν συνδυάζονται ούτε με αναπτυξιακή οικονομική πολιτική, ούτε με αποτελεσματική κοινωνική πολιτική, όπως συχνά παρουσιάζεται ως κοινωνική στόχευση.

Το μίγμα φορολογικής πολιτικής που ακολουθεί η Ελλάδα φαίνεται να έχει πενιχρά αναπτυξιακά αποτελέσματα και σχετικά μικρή κοινωνική αποτελεσματικότητα, σε σύγκριση με τις αναπτυγμένες ευρωπαϊκές οικονομίες.

Φορολογική επιβάρυνση και αναπτυξιακή οικονομική πολιτική

Η Ελλάδα έχει υψηλή φορολογική επιβάρυνση με 7 περισσότερες ημέρες εργασίας από τον μέσο όρο των 29 ανεπτυγμένων ευρωπαϊκών οικονομιών που εξετάζονται και παράλληλα ένα από τα μεγαλύτερα μεγέθη παραοικονομίας (Γράφημα 5). Το 2019 το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο υπολόγιζε το μέγεθος της ελληνικής παραοικονομίας στο 29,4% του ΑΕΠ, το 7^ο υψηλότερο ποσοστό ανάμεσα σε 29 ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές οικονομίες (Kelmanson, Kirabaeva και Medina 2021).

Ακόμη, η υψηλή φορολογική επιβάρυνση δείχνει να συνδέεται με χαμηλή ανταγωνιστικότητα φορολογίας επιχειρήσεων (Γράφημα 6). Η Ελλάδα έχει υψηλή φορολογική επιβάρυνση και κατ' επέκταση χαμηλή ανταγωνιστικότητα φορολογίας επιχειρήσεων έχοντας την 8^η χειρότερη επίδοση ανάμεσα σε 24 ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές οικονομίες το 2020.

Μάλιστα θα πρέπει να σημειωθεί πως, σύμφωνα με το Tax Foundation και τον ΟΟΣΑ, η υψηλή φορολογία επιχειρήσεων έχει την μεγαλύτερη αρνητική επίδραση στην οικονομική μεγέθυνση (Bunn και Aasen 2020, 1).

Φορολογική επιβάρυνση και αποτελεσματική κοινωνική πολιτική

Αν και σε ορισμένες περιπτώσεις η υψηλή φορολογία οδηγεί σε αποτελεσματική κοινωνική πολιτική και ανακούφιση των πιο αδύναμων οικονομικά στρωμάτων, η Ελλάδα δεν φαίνεται να είναι μία τέτοια περίπτωση. Η Ελλάδα έχει μεν υψηλή φορολογική επιβάρυνση,

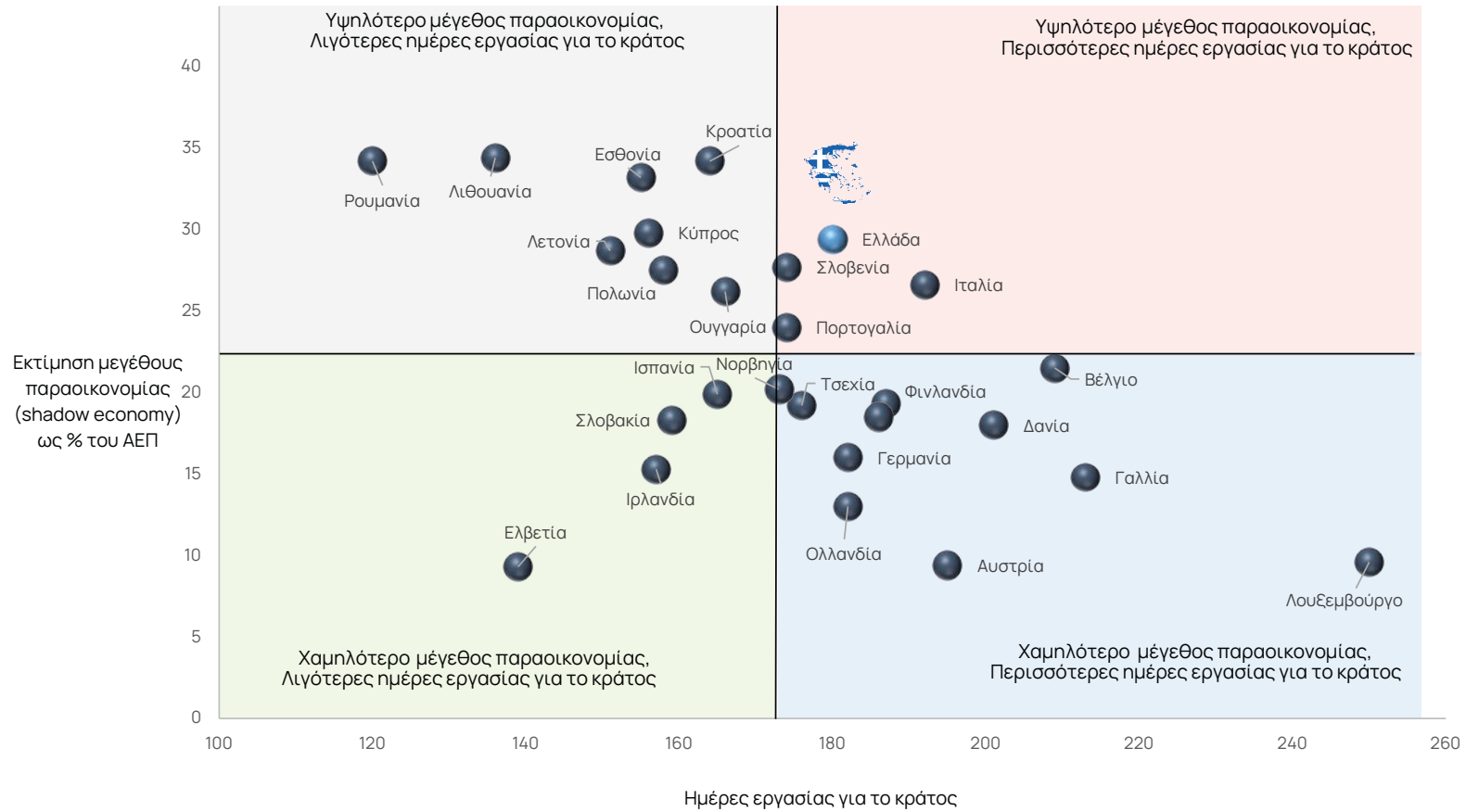
η μείωση δε του πληθυσμού που ζει κάτω από το όριο της φτώχειας που επιτυγχάνεται μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις είναι 6,6 ποσοστιαίες μονάδες, ελάχιστα υψηλότερη από τον μέσο όρο (6,4) των 29 ανεπτυγμένων ευρωπαϊκών οικονομιών που εξετάζονται (Γράφημα 7).

Ωστόσο, ακόμη και μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις το 17,7% των Ελλήνων και των Ελ-ληνίδων πολιτών ζούσε κάτω από το όριο της φτώχειας το 2020, επίδοση που είναι η 9^η χειρότερη ανάμεσα στις 29 ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές οικονομίες που εξετάζονται (Γρά-φημα 8). Τις χειρότερες επιδόσεις έχουν οι: Βουλγαρία (23,8%), Ρουμανία (23,4%), Λετονία (21,6%), Ισπανία (21%), Λιθουανία (20,9%), Εσθονία (20,7%), Ιταλία (20%) και Κροατία (18,3%). Στον αντίποδα, οι χώρες με τα μικρότερα ποσοστά του πληθυσμού που ζει κάτω από το όριο της φτώχειας το 2020 μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις έχουν οι: Ουγγαρία (12,3%), Φινλανδία (12,2%), Δανία (12,1%), Σλοβακία (11,4%) και Τσεχία (9,5%).

Επίσης, παρά την υψηλή φορολογική επιβάρυνση η Ελλάδα σημειώνει την 7^η υψηλότερη ανισότητα εισοδήματος¹² ανάμεσα στις 29 ευρωπαϊκές χώρες που εξετάζονται, αποκλίνο-ντας 2,4 μονάδες από τον μέσο όρο (Γράφημα 9).

12 Για την ακρίβεια του ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος. Για τον πλήρη ορισμό βλ. [εδώ](#).

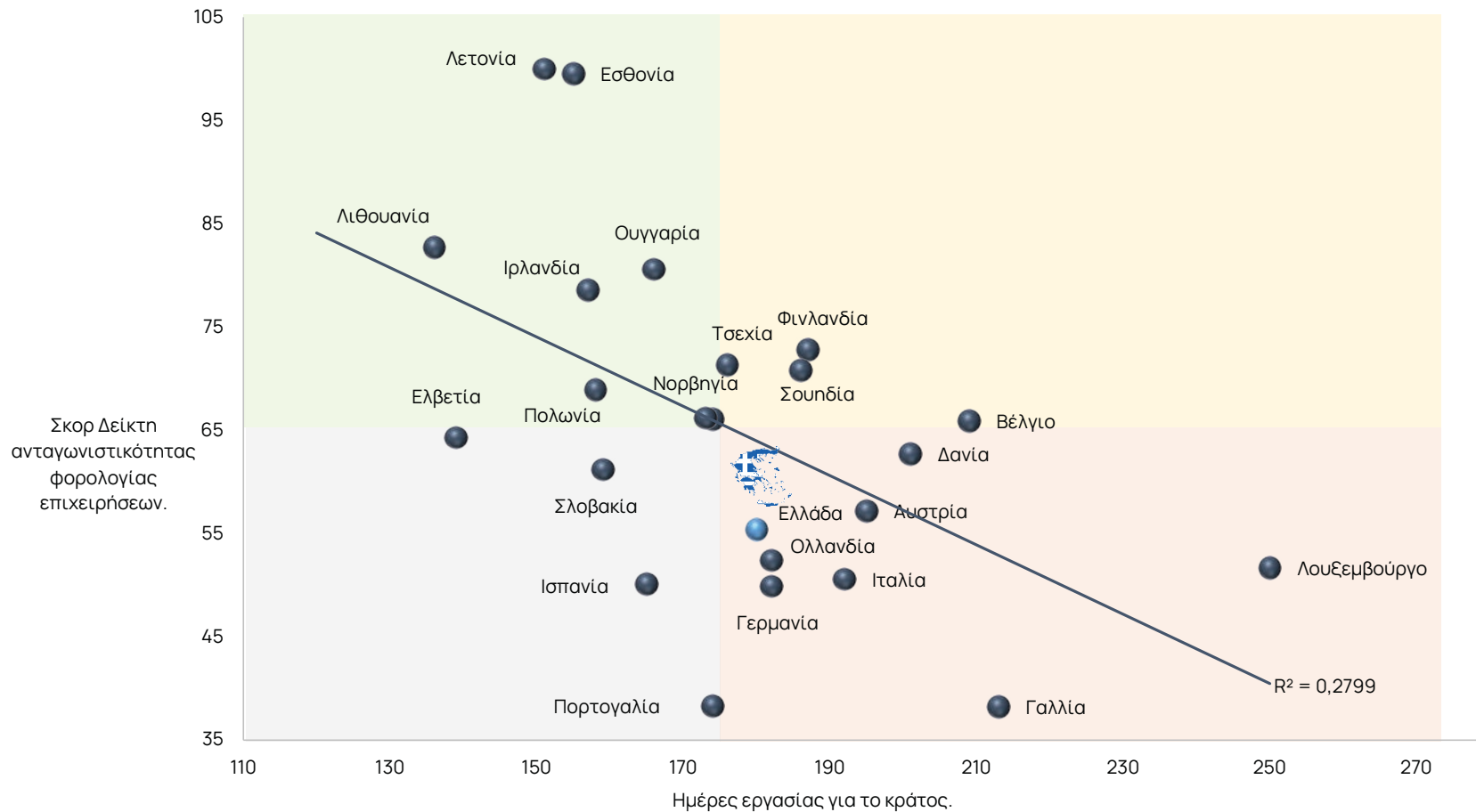
Γράφημα 5: Ημέρες εργασίας για το κράτος (2020) και εκτίμηση μεγέθους παραοικονομίας (2019).

Παρατηρήσεις: Η σύγκριση του υψηλότερου - χαμηλότερου μεγέθους της παραοικονομίας και των περισσότερων - λιγότερων ημερών εργασίας για το κράτος γίνεται βάσει του μέσου όρου των χωρών του δείγματος.

Πηγές: IMF (2021) και Eurostat (2022, d, e). Ίδιοι υπολογισμοί.

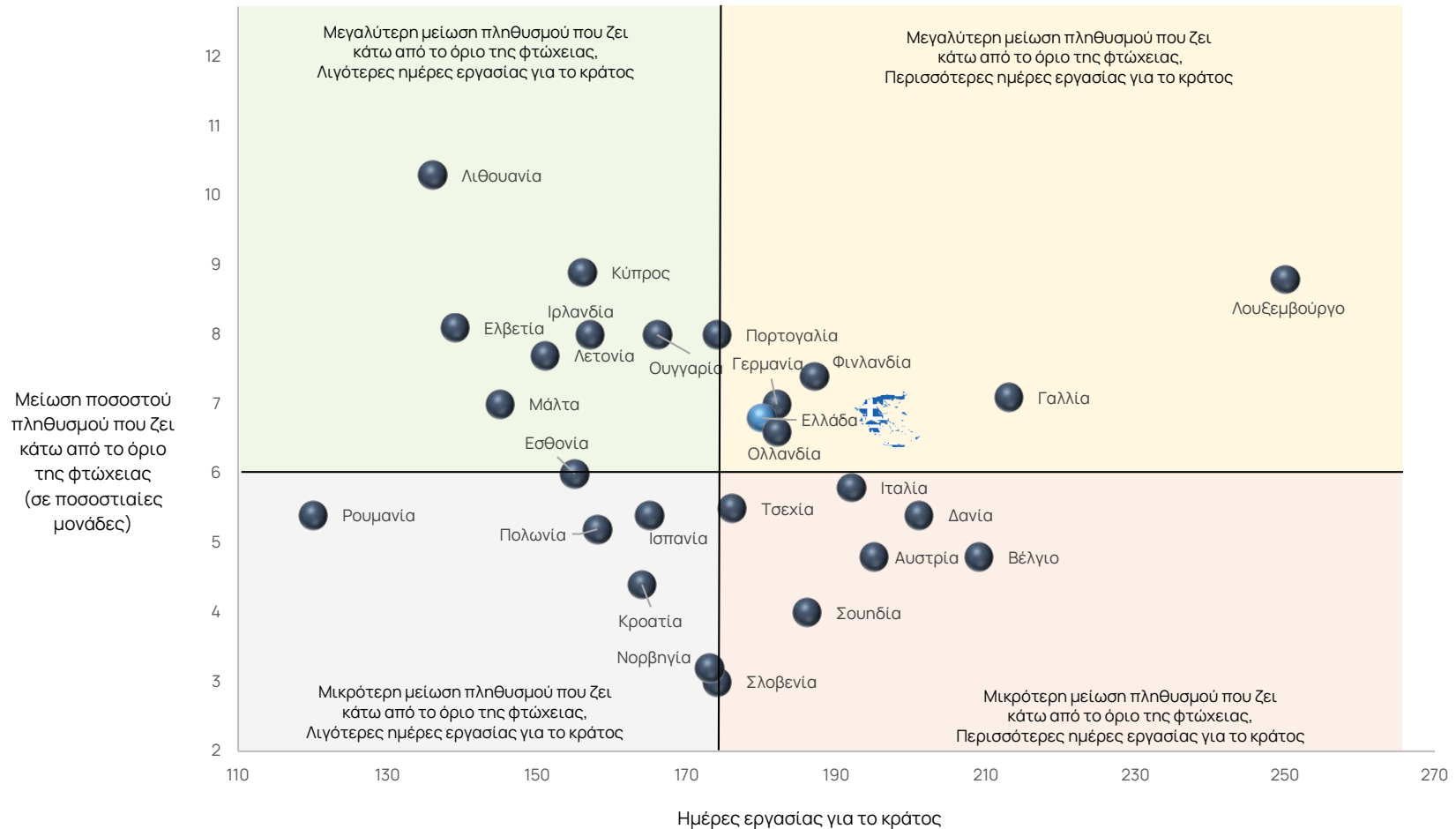
Γράφημα 6: Ημέρες εργασίας για το κράτος (2020) και Σκορ στον Δείκτη ανταγωνιστικότητας φορολογίας επιχειρήσεων (2020).

Παρατηρήσεις: Μείτρια αρνητική συσχέτιση μεταξύ φορολογικής επιβάρυνσης και ανταγωνιστικότητας φορολογίας επιχειρήσεων ($r = -0.56$), η οποία είναι στατιστικά σημαντική ($p\text{-value} < 0.01$).

Πηγές: Tax Foundation, (2020) και Eurostat (2022, d, e). Ίδιοι υπολογισμοί.

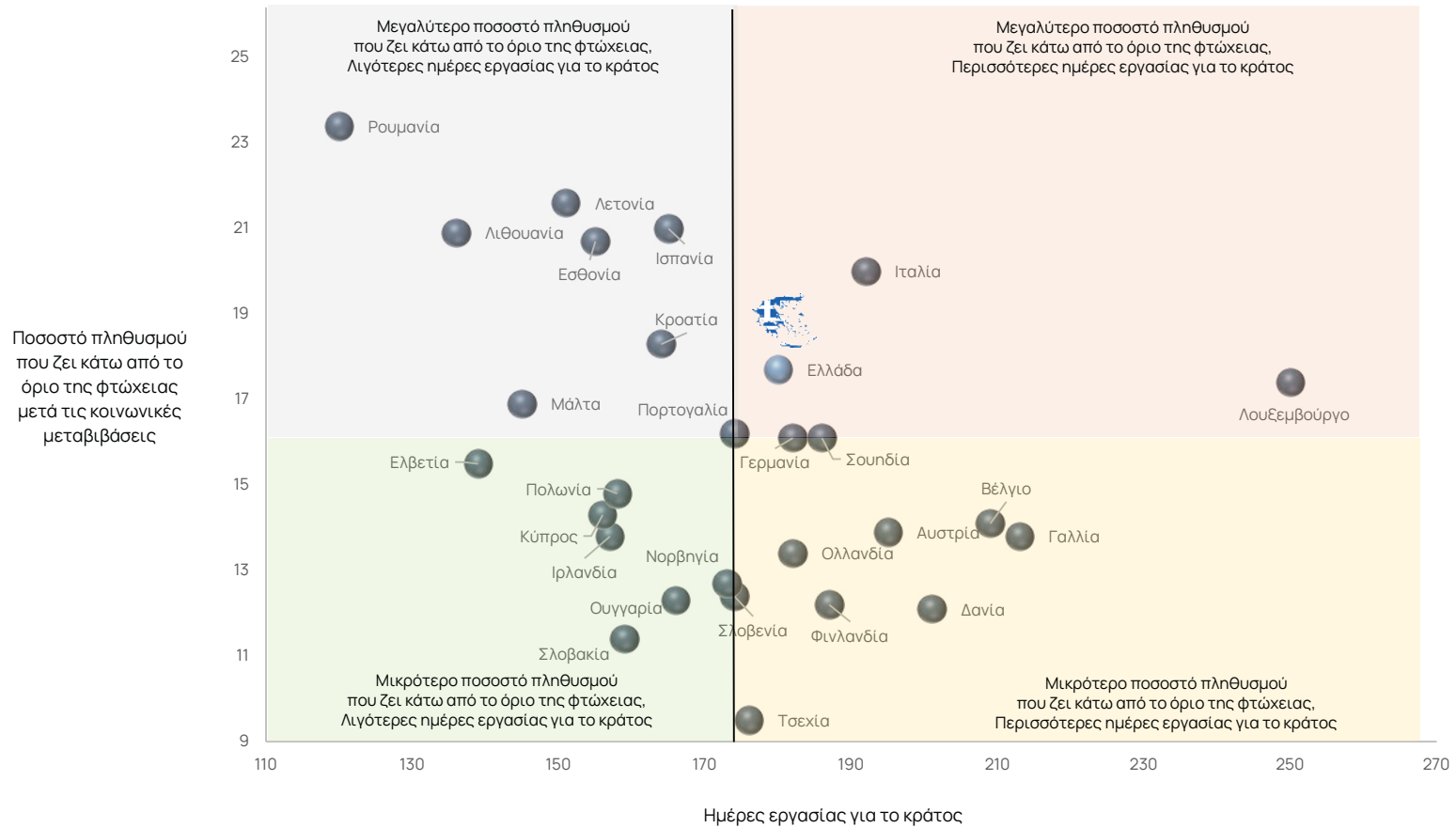
Γράφημα 7: Ημέρες εργασίας για το κράτος (2020) και μείωση πληθυσμού που ζει κάτω από το όριο της φτώχειας (2020).

Παρατηρήσεις: Η σύγκριση της υψηλότερης - χαμηλότερης μείωσης του ποσοστού του πληθυσμού που ζει κάτω από το όριο της φτώχειας και των περισσότερων - λιγότερων ημερών εργασίας για το κράτος γίνεται βάσει του μέσου όρου των χωρών του δείγματος.

Πηγές: Eurostat (2022, a, b, d, e). Ίδιοι υπολογισμοί.

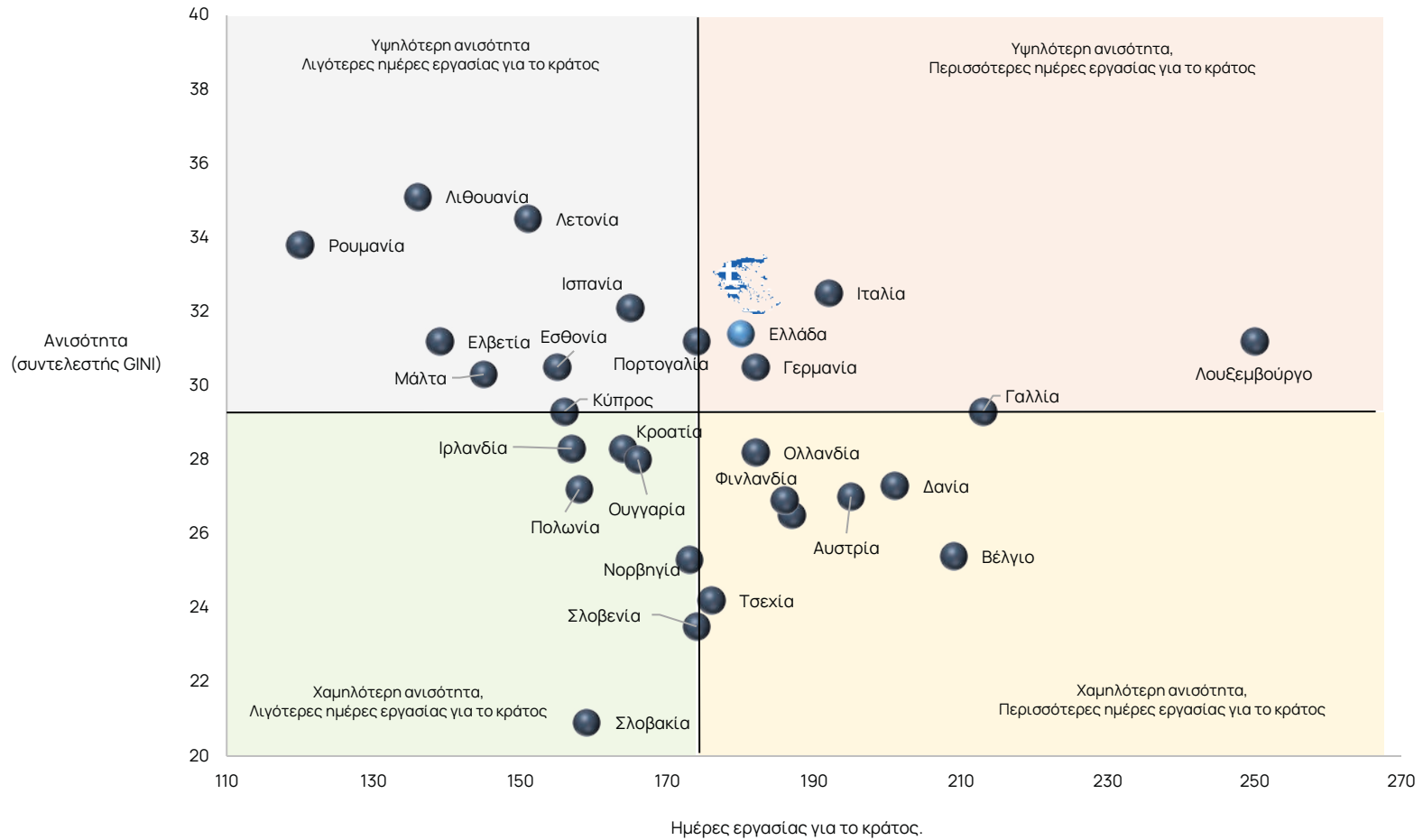
Γράφημα 8: Ημέρες εργασίας για το κράτος (2020) και ποσοστό πληθυσμού που ζει κάτω από το όριο της φτώχειας (2020).

Παρατηρήσεις: Η σύγκριση της υψηλότερου - χαμηλότερου ποσοστού του πληθυσμού που ζει κάτω από το όριο της φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις και των περισσότερων - λιγότερων ημερών εργασίας για το κράτος γίνεται βάσει του μέσου όρου των χωρών του δείγματος.

Πηγές: Eurostat (2022, b, d, e). Ίδιοι υπολογισμοί.

Γράφημα 9: Ημέρες εργασίας για το κράτος (2020) και ανισότητα (2020).

Παρατηρήσεις: Η σύγκριση της υψηλότερης - χαμηλότερης ανισότητας και των περισσότερων - λιγότερων ημερών εργασίας για το κράτος γίνεται βάσει του μέσου όρου των χωρών του δείγματος.

Πηγές: World Bank (2022) και Eurostat (2022, c, d, e). Ίδιοι υπολογισμοί.

Μεθοδολογία και Δεδομένα

Για τον υπολογισμό της Ημέρας Φορολογικής Ελευθερίας, το ΚΕΦίΜ εφαρμόζει τη μεθοδολογία του Tax Foundation: Υπολογίζει τον λόγο των συνολικών εσόδων του κράτους από φόρους και εισφορές προς το Καθαρό Εθνικό Εισόδημα, και εφαρμόζει αυτό το αποτέλεσμα στις ημέρες του έτους (York, Mauro and Wei 2019).

$$\text{Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας} = \frac{\text{Άμεσοι φόροι + έμμεσοι φόροι + ασφαλιστικές εισφορές + φόροι κεφαλαίου (+έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης)}}{\text{Καθαρό Εθνικό Εισόδημα}}$$

Για την εκτίμηση της Ημέρας Φορολογικής Ελευθερίας το 2022 χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία της Εισηγητικής Έκθεσης του Προϋπολογισμού για το 2022 ώστε να προσδιοριστούν τα κρατικά έσοδα από φόρους και οι πραγματικές ασφαλιστικές εισφορές και στοιχεία από την ΕΛΣΤΑΤ για τον προσδιορισμό των τεκμαρτών ασφαλιστικών εισφορών ως εκτίμηση από το ποσό του προηγούμενου έτους, σύμφωνα με την κατάταξη ESA 2010. Η στήλη D612 «Τεκμαρτές εργοδοτικές κοινωνικές εισφορές» για το προηγούμενο έτος υπολογίζεται από την αφαίρεση των στηλών D611 και D613, από τους Τριμηνιαίους μη χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς της Γενικής Κυβέρνησης.

Για τον απολογιστικό προσδιορισμό της Ημέρας Φορολογικής Ελευθερίας το 2021 και για όλα τα προηγούμενα έτη χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ. Πιο συγκεκριμένα, για τα έσοδα του κράτους αθροίστηκαν οι εγγραφές D2, D5, D61, και D91 των τριμηνιαίων μη χρηματοοικονομικών λογαριασμών της Γενικής Κυβέρνησης που είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της ΕΛΣΤΑΤ. Για τον υπολογισμό της Ημέρας Φορολογικής Ελευθερίας συμπεριλαμβανομένου του ελλείματος της Γενικής Κυβέρνησης χρησιμοποιούνται τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ από την έκθεση «Η Ελληνική Οικονομία».

Για το Καθαρό Εθνικό Εισόδημα χρησιμοποιήθηκαν επίσης δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ από τα «Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη». Για το 2020, το Καθαρό Εθνικό Εισόδημα εκτιμάται ότι ανήλθε στα €138,3 δις ευρώ. Η πρόβλεψη για το Καθαρό Εθνικό Εισόδημα για το 2021 και το 2022 υπολογίστηκε βάσει των δημοσιευμένων στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ για το 2021 και τις προβλέψεις του Προγράμματος Σταθερότητας του Υπουργείου Οικονομικών για την οικονομική μεγέθυνση του ΑΕΠ το 2021 (8,3%) και το 2021 (3,1%).

Ευχαριστίες

Το ΚΕΦίΜ ευχαριστεί θερμά την Δρ. Μιράντα Ξαφά, μέλος του επιστημονικού συμβουλίου του ΚΕΦίΜ, και τον Τάσο Αβραντίνη, Πρόεδρο του Ινστιτούτου Δημοσιονομικών Μελετών (ΙΝ.ΔΗ.ΜΕ) για τις χρήσιμες παρατηρήσεις τους.

Ευχαριστούμε ακόμη τον Αντώνιο-Μάριο Κουμπιά στην αρχική ιδέα του οποίου βασίζονται οι έρευνες του ΚΕΦίΜ - Μάρκος Δραγούμης για την Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας.

Βιβλιογραφία

Bunn, Daniel, και Elke Asen. *The International Tax Competitiveness Index 2020*. Tax Foundation, 2020.

Kelmanson, Ben, Korlai Kirabaeva, και Leandro Medina «Europe's Shadow Economies: Estimating Size and Outlining Policy Options» στο *The Global Informal Workforce: Priorities for Inclusive Growth*, 70-84. International Monetary Fund, 2021.

Ministry of Finance. *Stability Programme 2022*. Athens: Ministry of Finance, 2022.

York, Erica, Madison Mauro, και Emma Wei. *Tax Freedom Day 2019*. Washington, D.C.: Tax Foundation, 2019.

Υπουργείο Οικονομικών. *Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2022*. Αθήνα: Υπουργείο Οικονομικών, 2021.

Πηγές δεδομένων

[ΕΛΣΤΑΤ, Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη.](#)

[ΕΛΣΤΑΤ Δημοσιονομικά στοιχεία – Ετήσια.](#)

[ΕΛΣΤΑΤ, Η Ελληνική Οικονομία, 2022.](#)

[ΕΛΣΤΑΤ, Μέσος όρος μηνιαίων αγορών και σε είδος απολαβών των νοικοκυριών κατά Αστικές και Αγροτικές περιοχές και κατά τρόπο κτήσεως. Σύνολο Χώρας.](#)

[ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίοι μη χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί της Γενικής Κυβέρνησης.](#)

[Eurostat 2022 \(a\), At-risk-of-poverty rate before social transfers \(pensions excluded from social transfers\) by poverty threshold, age and sex - EU-SILC and ECHP surveys.](#)

[Eurostat 2022 \(b\), At risk of poverty rate \(cut-off point: 60% of median equivalised income after social transfers\).](#)

[Eurostat 2022 \(c\), Gini coefficient of equivalised disposable income - EU-SILC survey.](#)

[Eurostat 2022 \(d\), Main national accounts tax aggregates, Total receipts from taxes and social contributions \(including imputed social contributions\) after deduction of amounts assessed but unlikely to be collected.](#)

[Eurostat 2022 \(e\), Net National Income.](#)

ΚΕΦΪΜ
ΜΑΡΚΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Στέγη Μάρκου Δραγούμη
Μαιζώνος 38, Αθήνα
Τ: +30 210 5238373
www.kefim.org
info@kefim.org

[facebook.com/kefim.org](https://www.facebook.com/kefim.org)
twitter.com/kefimgr
[youtube.com/kefim](https://www.youtube.com/kefim)